

D E

AVCTORITATE
DOCTORVM SCHOLASTICORVM,
Quæ septimo loco posita est.
LIBER OCTAVUS.
CAPVT PRIMVM.

Equitur locus huic disputationi vel maxime necessarius, qui scholæ theologicæ continet auctoritatem. Quam heretici iuniores non modo elevant, & extenuant, verum etiam explodunt, & exisbilant. Ac signifer impietatis Germanicæ Lutherus Wicleffi in hoc, ut in aliis, discipulus, in libro quidem adversus Iacobum Latonum asserit, theologiam scholasticam esse aliud nihil quam ignorantiam veritatis, inanemque fallaciam, quam ad Colof. cap. 2. apostolus præcavet. In libro autem de abrogand. Missa privata, Academiæ dicit esse Antichristi lupanaria. Philippus vero Melanchthon in Apologia contra Parisiens. Lutetia natam esse, ait, prophanam scholasticen, qua admissa, evangelium obscuratum, ac fidem extinctam. Breviter Lutherani omnes ad unum scholæ nostræ auctoritatem & mirifice contemnunt, & inimice insectantur. Atque hinc fortasse tanquam ex primo fonte reliquæ istorum hæreses derivatæ sunt. Principio namque quod erat facile, scholæ auctoribus contemptis, scholæ quoque iudicia contempserunt. His neglectis,
mox

mox necesse erat, Hieronymus, August. Greg. Ambros. Basilii negligenter, quos Theologi recentes dogmatum suorum auctores habebant. At antiquis sanctis posthabitis, defectui quoque habita sunt eorum concilia. Vnde consecutum est, ut & libros quosdam canonicos, & ecclesiasticam auctoritatem Lutherani conciderent. Adeo verum illud est, qui minima negligit, paulatim defluit. Absit invidia verbo. Nec enim minima scholæ auctoritas esse potest, quam parvi facere nemo sine fidei discrimine potest. Connexæ quippe sunt, ac fuere semper post natam scholam, scholæ contemptio & hæresum pestes. Quamobrem tuear etiam hunc locum, neque facile ac breviter, ut mihi videtur, expediam. Nam etsi facultatem disserendi a dialecticis exercitationibus acceptam scholastica in nobis theologia amplificavit; neque enim mediocrem a primo tempore ætatis in eo studio operam curamque consumpsimus, at hic sane, quanquam in loco proprio versamur, non ad copiam nostram nos in utramque partem exercere volumus, sed ad nostrum morem tenuiter angustæque disserere. Sed in omni oratione memento, lector, eam defendere scholæ doctrinam, quæ sacrarum literarum fundamentis constituta sit. Ex quo id efficitur, quod ego magno cum assensu omnium dicere me video, miseram esse scholæ doctrinam, quæ se titulis magisterii defendat: miseram etiam, atque haud scio an multo magis, quæ detracta scripturæ sacræ auctoritate, syllogismis contortis de rebus divinis philosophatur. Imo ne de rebus divinis quidem, sed nec de humanis, verum de his, quæ nihil ad nos attinent. Intellego autem fuisse in schola quosdam theologos ascriptitios, qui universas quæstiones theologicas frivolis argumentis absolverint, & vanis, invalidisque ratiunculis magnum pondus rebus gravissimis detrahentes, ediderint in theologiam commentaria, vix digna lucubratione anicularum. Et cum in his sacrarum Bibliorum testimonia rarissima sint, conciliorum mentio nulla, nihil ex antiquis sanctis oleant, nihil ne ex gravi philosophia quidem, sed fere e puerilibus disciplinis; scholastici tamen, si superis placet, theologi vocantur, nec scholastici sunt, ne dum theologi, qui sophismatum fæces in scholam inferentes, & ad risum viros doctos incitant, & deliciares ad contemptum.

tum. Quem vero intelligimus scholasticum theologum? Aut hoc verbum in quo homine ponimus? Opinor in eo, qui de Deo, rebusque divinis apte, prudenter, docte e literis institutisque sacris ratiocinetur. Quod etsi ita esse pluribus verbis postea differendum est, illud tamen nunc brevi confitendum est, nisi qui is sit, esse theologum scholæ neminem.

Intelligo etiam in schola fuisse nonnullos quasi ad discordiam natos, qui tum optime disseruisse se putant, cum contra doctiores dixerint, ut non tam verum invenisse velle videantur, quam adversarios convincere, concertationibusque, & rixis totas chartas implere. Atque hos, sunt in ecclesia multi, qui tanquam milites auctorati vel tuentur, vel impugnant, & tota eorum de re theologica disputatio, partium studium est, contentio, atque dissidium. Quos ego probare nec debeo, nec possum. Nam quamvis dissentientium inter se reprehensiones non sint vituperandæ, concertationes tamen in disputando pertinaces indignæ philosophia prophana, nedum sacra doctrina, mihi videri solent. Nec enim quod Cicero disertissime dixit, disputari sine reprehensione, nec cum pertinacia recte disputari potest. Atque illud vere a Publio dictum est, veritatem nimium altercando amitti. Minime vero assentior iis, qui ex circularum scholasticorum disputationibus ortam esse pertinaciam volunt, irritationemque scalpendi omnia. Quin istiusmodi malorum existimo in moribus esse culpam, non in schola. Moderati enim, nec contentiosi homines, nec pertinaces, quascunque res sobrie, ad temperantiamque definiunt. Quod cum omnibus est faciendum, qui disciplinam quamlibet profitentur, tum nemini potius, quam theologo. Fuere autem sine dubio in schola multi, qui his vitiis declinatis, rem theologiam graviter sane, ac modeste tractarunt. Nam quos isti pertinaces vocant, omniaque scalpentes theologos, paucos, si vere loqui volunt, significare possunt. Qui etiam mihi, si cui maxime, displicent: sed propter paucorum vitia non est omnium corona traducenda. Quod & si plerique theologi in his vitiis essent, iniqua esset adhuc ista calumnia. Quemadmodum enim nemo iustus & prudens universos adolescentes accusat, quamvis plurimum sint libidinosi, quoniam libido non est omnium adolescentum, sed non

non proborum: sic quoniam ista scholastica pertinacia theologorum levium est, non omnium, inique profecto, ut modo dicebam, schola traducitur propter ea vitia, quæ non sunt scholæ, sed inertis, vanæ, contentiosæ scholæ. Theologos itaque scholasticos, qui modo hoc cognomine digni sunt, asserere equidem & vindicare volo, idque faciam, si prius scholæ proprium institutum, & rationem docendi propositam ostendam, qua minime intellecta, nihil recte aut pro illis, aut contra illos dici potest.

Caput secundum.

Theologiæ scholasticæ proprium munus, quantum & a maioribus accepimus, & huius facultatis alumni quotidianis fere congressibus experimur, illud primum est, ut quæ in sacris literis & apostolorum traditionibus abdita continentur, ea in lucem quasi e tenebris eruantur. Colligit enim theologus ex principiis fidei a Deo revelatis conclusiones suas, atque in principiis ipsis implicitas per argumentationem naturæ consentaneam explicat. Quemadmodum enim Musica facultas ex iis, quæ sunt in Arithmetica posita, ea ratiocinando connectit, quæ sunt in numeris sonantibus aut consona, aut dissona; ita scholæ theologia ex his quæ fides posuit, ea quæ sunt consequentia, naturæ ratione conficit de Deo, rebusque divinis. Quod si Astrologia, Musica, perspicendi facultas, atque aliæ id genus disciplinæ, tametsi ex alienis facultatibus quasi mendicæ, sed habentur in pretio tamen, tanquam utiles & necessariæ: equisnam iste malus genius est, scholasticam disciplinam profligare velle, quæ non ex Arithmetica, non ex Geometria, non ex Physica, sed ex sacris divinisque & literis & institutis docet, quid consequens sit, quid contra repugnans? Nec vero audiendi sunt (1), qui scholasticas quæstiones, ut curiosas reprehendunt, & scholæ temeritatem infimulant, quod de rebus longe semotis a captu nostro audeat pro-

(1) Erasmus in proæmio super Hilarium.

pronunciare, & tam multa definire, quæ citra salutis dispendium vel ignorari poterant, vel in ambiguo relinqui. Huius generis exempla ponunt. *Quid discernat patrem a filio, quid ab utroque Spiritum Sanctum, quid intersit inter filii nativatem & spiritus processionem, utrum Spiritus Sancti a patre & filio proficiscens unicum sit principium, an duo.* Ita censent id præclari & magni theologi esse, nihil ultra quam sacris literis præditum est, definire, hoc est, in theologiæ principiis hæerere, mentem a consequentibus & repugnantibus sevocare. Quorum sententia quid sibi velit, non intelligo. Potest enim quicquam esse absurdius, quam sola disciplinæ principia habere definita, conclusiones vero, quæ certo atque evidenti syllogismo ex illis conficiuntur, aut ignorari velle, aut in ambiguo relinqui? Quod si in Geometria, Physica, Astrologiave quisquam assereret, vere & iure stultissimus haberetur. Sed de his hætenus. Non libet enim mihi rem exploratam suadere, quod multi, & hi docti, sæpe fecerunt. Itaque pergamus ad reliqua.

Habet rursus hæc differendi in schola facultas aliam propositum scopum, fidei nostræ adversus hæreticos defendendæ. Est quippe doctoris scholastici, ut magister sententiarum in præmio ex Augustino tradit (2), scire, quemadmodum fides catholica & piis opituletur, & adversus impios defendatur. Quod si scholæ doctor non possit docere fideles doctrinam sanam, & eos qui sanam non habent redarguere, apud vulgus theologus esse aliquando poterit, re vera nunquam erit. Atque ob eam causam scholasticorum disputationibus adeo sunt hæretici infensi, quod intelligunt, catholicam fidem, quam expugnare moliuntur, horum studio, doctrinæque muniri. Agnoscunt sane lupi canes, eosque odio prosequuntur: & scholæ nomen istis invisum est, quæ lupos arcet a gregibus, & eorum insidias porro cavet. Atque in hoc genere nihil est quidem admirandum, illorum autem hominum genus mirari non desino, qui cum catholici & habeantur & sint, his plausus tamen excitare solent, qui nesciunt juven-
tu-

(2) 14. de Trinitate cap. 1.

tutem ad linguarum studium adhortari, nisi prius theologos scholasticos maledictis figant, totisque concidant voluminibus. At suavissime maledicunt. Venenum animi linguæ mella tegunt, eoque perniciosius paratum, quo suavius obbitum. At sunt morosi & prolixo scholastici theologi, si quærimus, anxie etiam superstitiosi. Sed hæc, ut dixi, morum vitia sunt, non scholæ. At morositas tamen, & ea vitia quæ theologis obiiciuntur, habent aliquid excusationis, vel iustæ, vel quæ probari posse videatur. Nam de rebus multis & variis non solum in genere, sed singulatim etiam differentes non poterunt hæc brevi oratione conficere. Hinc autem myriades articulorum, quas isti reprehendunt, quæ si essent adagiorum, non reprehenderent, sed suspicerent. Accedit, quod perspicuitas non solet esse coniuncta brevitati. Obscuri namque fiunt, qui breves esse laborant. Ita perspicui theologi esse cupientes, longiores aliquanto fuere. Adde quod res difficiles & obscuræ, quas plurimas theologi edisserunt, paucis explicari non queunt. Rudibus quoque, & imperitis schola sese attemperat, atque ideo plura & querit & definit, quæ doctis hominibus, iis etiam qui ingenio multum valent, supervacaneæ viderentur. Scholastico demum more in utramque partem theologi differentes, necesse est, ut quæcunque docent, longiore ea sermone complectantur. Anxia vero superstitio, quæ dicitur, religio est, non superstitio. Nempe non licet apud nos susque deque omnia ferri, sed scholæ norma decretoque universos, qui aut disputare aut scribere de re theologica velint, certis oportet limitibus ac præscriptis lineis contineri. Hinc illæ lachrymæ. Illis libertas placet, imo vero licentia dicendi scribendique: nos cum de rebus theologis disputamus, licentiam omnem & temeritatem perhorrescimus. Sed totum hoc scholasticum differendi genus spinosum est: & pes spinis confixus, gressum deinde figere non valet. Scilicet tennerrimi istorum pedes sunt: & quos errores non pungunt, pungit disciplina. Quam, ut ante dicere cœperam, ob id odio isti prosequuntur, quod ars est, quæ doceat tum propugnare fidem, tum hæreses expugnare. Id quoniam postremo libro sumus fusc ac diligenter explicaturi, breviter & sine discep-

tatione modo ponendum est. Nec enim decet omnia eodem loco demonstrare.

Spectat denique ad scholasticorum functionem, Christi ecclesiæque doctrinam, quantum fieri potest, ex disciplinis humanis aut illustrare, aut etiam confirmare. Nam, quod Augustinus docuit (3), vasa argentea & aurea, cæteramque Ægyptiorum suppellectilem, etiam si commodatam acceperimus, iure quasi nostra facere possumus, inque fidelium usus vendicare: & alienigenam mulierem, ut Hieronymus admonet (4), rasis crinibus, reiectisque superfluis ad Dei populum introducere (5). Id quod si, quo decet, temperamento gravitateque fiat, nemo ut opinor, tam stultus futurus est, qui reprobet, nisi horum nihil unquam reputaverit. Discunt theologi a David extorquere de manibus hostium gladium, & Goliæ superbissimi caput proprio mucrone truncare. Discunt a Paulo (6), vel inscriptionem fortuitam arte torquere in argumentum fidei, & quæ in alium usum scripta sunt, ea ad emolumentum ecclesiasticæ doctrinæ convertere. Discunt cum Daniele ac Moyse Chaldæorum Ægyptiorumque sapientiam, si non ut sequantur, at ut iudicent atque convincant. Nec æquum est, ut si adversum Philosophos disputant, ignorent dogmata philosophorum: nam & si quispiam adversus Mathematicos velit scribere imperitus Matheos, risui patet. 37. dist. cap. *Qui de mensa*. Possem persequi multa huius rei argumenta: sed ea ipsa quæ dixi, sentio fuisse longiora. Ignoscet autem Lector. Nam & studio rerum nostrarum proventus sum, & schola est paulo loquacior, ne ab omnibus eam vitiis videar vendicare. De his igitur hæcenus. Egi enim secus atque initio dixeram: & in loco presso atque angusto spatia dicendi videor quæsiisse. Sed difficile erat rem & ab alienis conscissam, & a quibusdam e nostris male tractatam ne levi quidem ratione farcire.

Tres itaque fines vere theologiæ constituendi sunt. Nec enim

(3) *Lib. 2. de Doctr. Christ. cap. 4.* (4) *In epist. ad magnum oratorem, & ad Damasum de filio prodig. 1. rel. 17.*

(5) *Deuter. 21.* (6) *Actor. 17.*

enim tantum de scholastica, sed de omni omnino theologia disputo. Lutheranorum autem hæresis, si sibi consentanea esse velit, de scholæ instituto nihil queat dicere, in qua nunquam se exercuisse vel ipsa fatetur. Nemo autem audiendus est, qui de ea re, quam nec usu nec ratione habet cognitam, disputabit. Quod si tria illa veræ theologiæ sunt communia, ea vero schola omnia præstat, certe in iis perniciosus est error, qui scholam negligendam esse existimant. Hæc est enim vera theologia, in qua omnia insunt, quæ sunt in theologo requirenda, scientia Dei, cœlestium rerum cognitio, humanarum prudentia & usus. Ut cum hæc adsint, perfecta doctoris Christiani disciplina sit, & sine his esse non possit. Quod cum optimum maximumque sit, si id columus adipisci, theologiæ scholasticæ opera danda est, sine qua nullam omnino perfectam in ecclesia doctrinam consequi possumus; ea vero neglecta, qui se theologos esse arbitrantur, tum se denique errasse sentient, cum eos aut disputatio cum hæreticis, aut gravis aliquis & perplexus conscientiæ casus experiri coget. Nec verò quisquam scripturæ sanctæ studiosus vereri debet, ne ex scholæ studio, sacrarum literarum studium retardetur. Nam & ad hunc fructum ferendum non modo non retardat, verum etiam invitatur atque allecat schola. Nosque ipsi quicquid ad sacras literas attulimus, si modo aliquid attulimus, a doctoribus atque doctrina scholastica in structi ad eas & ornati accessimus. Sed iam tempus est, ut doceamus, quod est nobis hoc loco præcipuum institutum, an scholasticorum auctoritas firma argumenta theologo præstet, an infirma.

Caput tertium.

Infirmas autem ea omnia argumenta esse, quæ ab scholæ auctoritate derivantur, illa primum ratio suadet, quod nec e sacris literis, nec ex apostolorum institutis, neque ex ecclesiæ definitione, scholæ auctoritas comprobatur. Cumque scholasticis auctoribus spiritum veritatis nusquam Dominus fuerit pollicitus, errare ut homines possunt, atque adeo nullum argumentum ex eorum auctoritate firmum erit.

Q99 2

Item

Item nullum est in schola certum dogma, sed partium factionibus plena sunt omnia. Nihil igitur certi ex scholæ auctoritate confici potest. Præterea theologi scholæ omnes asseruerunt, matrimonium etiam sine ecclesiæ ministro contractum esse vere ac propriè novæ legis sacramentum. At hæc omnium communis sententia non solum non facit certam fidem, sed ne probabilis quidem videtur esse. In nulla igitur re alia scholæ testimonium certum erit.

At nos & quid sentiamus, & cur etiam sentiamus, paucissimis quam fieri poterit exponemus. Pugnabimusque pro scholæ auctoritate, non affectu, sed ratione. Quanquam non sumus ignari, multos studiosè contra esse dicturos. Quod vitare nullo modo potuimus, nisi nihil omnino scriberemus.

Caput quartum.

Quod fuerit Academiæ theologiæ initium, quis progressus, quos institutores habuerit, quosve auctores, tametsi ad scholæ commendationem attinet, non est tamen huius loci dicere: ubi hoc solum conamur explicare, quantum habeat virium ad faciendam fidem argumentum ex scholæ auctoritate depromptum. Ea igitur re explicanda, sit prima conclusio.

R. Conc. *Theologorum scholasticorum etiam multorum testimonium, si alii contra pugnant viri docti, non plus valet ad faciendam fidem, quam vel ratio ipsorum, vel gravior etiam auctoritas comprobavit. Videlicet in scholastica disputatione plurium auctoritas obruere theologum non debet: sed si paucos viros modo graves secum habeat, poterit sane adversum plurimos stare. Non enim numero hæc iudicantur, sed pondere. Hanc vero conclusionem probare argumentis non debeo. Nam si quid est evidens, de quo inter omnes conveniat, argumentari non soleo: perspicuitas enim, ut ait Cicero, argumentatione elevatur. Certe ubi variæ sunt doctissimorum hominum discrepantesque sententiæ, academicorum temperamentum imitari, & a rebus incertis certam assensionem cohibere debemus. Quid enim tam temerarium, tamque indignum sapientis gravitate atque constantia,*

stantia, ut idem Cicero elegantissime tradit, quam quod non satis explorate perceptum sit & cognitum, id sine ulla dubitatione defendere? Quo loco sane arguendi sunt scholastici nonnulli, qui ex opinionum, quas in schola acceperunt præiudiciis, viros alias catholicos notis gravioribus inurunt, idque tanta facilitate, ut merito rideantur. Nobis autem schola nostra magnam quidem licentiam dat, ut quodcumque maxime probabile occurrat, id nostro iure liceat defendere: sed non licet tamen eos qui nobis sunt adversi, temere ac leviter condemnare. Alia sunt scholæ placita, de quibus mox dicturi sumus, alia sunt præcepta sectæ, de quibus modo loquimur. Quæ ab illis dissident, ea notam habent; quæ ab his, non habent. Nec enim siquid aut Schoticis aut Thomisticis pronuntiatum contrarium est, error illico est. Sed hæc hæctenus.

Secunda conclusio. *Ex auctorum omnium scholasticorum communi sententia in re quidem gravi, usque adeo probabilia sumuntur argumenta, ut illis refragari temerarium sit.* Nam in quacunque arte peritis credendum esse ratio monstrat. Nec enim sanus haberetur, qui nautis in navigandi ratione non crederet. Qui igitur in arte hac de theologiæ dogmatibus disserendi experientibus & exercitiis nullam fidem habet, aut parum sanus, aut certe temerarius est. Deinde in Clement. unic. de summa Trinitate. Patres concilii Viennens. *Opinionem illam, inquit, quæ dicit, tam parvulis quam adultis conferri in baptismo informantem gratiam, & virtutes, tanquam probabiliorem, & doctorum modernorum theologia magis consonam & concordem, fore a catholicis eligendam.* Si ergo in re, quæ olim inter ipsos etiam scholasticos theologos controversa fuerat, opinio concors iuniorum tantum apud patres in concilio fuit, quanto magis nos res omni tempore ab schola præscriptas tenere ac revereri debemus? Et si opinatio ipsa theologorum recentiorum communis fidem facit concilio, illudque inclinatur, ut definiat huiusmodi opinionem esse tenendam; quid si non ex opinione, sed ex certo & minime circumductili animo quicquam theologi omnes præfuerint? An non existimas, concilium Viennense pro eiusmodi dogmatis firmiter in schola receptis graviore censura iudicaturum? Scholæ igitur communem consensum non nisi impudenter, & temere reiiciemus. Præterea cum inter ipsos theo-

theologos scholasticos magna fere ubique dissensione certetur, ita ut in hac parte iure forsitan reprehendantur, certe non idem omnes assererent, nisi eodem divino spiritu permoverentur. Nec minus mirandum est varias scholæ factiones doctoresque tam inter se discrepantes in unam eandemque sententiam concurrisse, quam septuaginta interpretes diversis (ut ferunt) cellulis inclusos, in unam eandemque convenisse interpretationem (1). Non igitur poterit esse verum illud, quod scholasticorum theologorum choro idem concinenti fuerit contrarium.

3. Conc. Tertia conclusio. *Concordem omnium theologorum scholæ de fide aut moribus sententiam contradicere, si hæresis non est, at hæresi proximum est.* Scholæ porro placita, si ita vocare libet, in duplici sunt differentia. Altera ad philosophiæ magis rationem expediunt, quam fidei. Altera ad fidem pertinent, moresque christiano populo necessarios. Quæ ab illis dissonant, ea scholastico theologo non sunt hæretica. Quæ vero huic posteriorum rerum generi sunt adversa, ea nos hic tanquam venena refugimus. Nam iis hæreseos crimen, ut quod sit ipsum per se atrocissimum, impingere aperte & simpliciter non audemus. In quo equidem sæpe theologorum requiro prudentiam. Absurdum est enim, ut crimen gravissimum nisi rebus quoque gravissimis impingatur. Sed ad rem. Illa conclusio, ut est a me posita, primum ostenditur, quod nullum dogma reperietur, quod eadem mente oreque scholastici omnes certo ac firmiter asseruerint, quin idem in universum ecclesia teneat, eorum auctoritate mota. Nam si aliquod invenire hæretici possunt, proferant, & tacebimus. Quod si nullum proferri potest, sine dubio, velint nolint, id quod scholæ totius auctoritate firmatur, verum est, si ad fidem, ut dixi, moresque pertineat. Adde quod nullum tam proprium scholæ decretum est, quod vel ex sacris literis, vel ex apostolorum traditione, vel ex conciliorum, aut pontificum definitionibus non habeat certam originem. Ita qui scholæ decreta refutarunt, hi semper

(1) *Irenæus, Eusebius, Epiphanius, Augustinus, Clemens Alexand. Iustinus martyr.*

per inventi sunt & fontem, unde illa manant, repudiassent. Atque, ut uno verbo dicam, nemo qui in catholicis habeatur, omnes sine discrimine theologos explodit. Quod abunde satis magnum argumentum est, sine fidei discrimine huiusmodi scholæ placita negari non posse.

Præterea si qua in quæstione universi theologo in eadem inter se concinunt, profecto si in eo errant, ecclesiam item errandi periculo exponunt. Sive enim qui confessiones audiunt, sive qui ad populum habent conciones, utrique plebem instituunt, ut a theologis, acceperunt. Ita fit, ut ecclesia eorum in fide communem errorem dissimulando, Christi fideles suo silentio deciperet. *Error enim, cui non resistitur, approbatur: & veritas, cum non defenditur, opprimitur*, ut Innocentius ait, 83. dist. cap. *Error.* Atque Deus ipse si theologorum omnium errorem non aperiret, in necessariis Christiano populo deesset. Quid enim facturus est populus imperitus nisi eos sequi, quos pro illo tempore ecclesiasticæ doctrinæ magistros accepit? An post hæc omnia scholæ theologia contemnenda est? Crederem, nisi eius auctoritate ecclesia res plurimas definisset. Quippe trecentos abhinc annos, si quas ecclesia hæreses condemnavit, si quæ de fide & moribus decreta tulit, in utrisque scholasticorum subsidio & diligentia vehementer adiuta est. Id quoniam constat inter omnes, quibus vel conciliorum gesta, vel negotia cognitionis fidei sunt cognita, fateamur necesse est, doctores scholasticos simul omnes in fide & moribus errare non posse.

Præterea, cum Dominus dixit, *qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit*, non modo ad primos theologos, hoc est, apostolos verba illa referebat: sed ad doctores etiam in ecclesia futuros, quandiu pascendæ essent oves in scientia & doctrina. Quemadmodum igitur qui theologos Christo succedentes contemnebat, Christum is etiam Dominum contemnebat, ita qui theologos iuniores antiquis succedentes despiciat, hic Christum quoque ipsum despiciat, necesse est. Vnde Chrysostomus, sive quis alius fuerit, in commentariis super Matthæum imperfectis hom. 42. *Cum audieris, inquit, aliquem beatificantem antiquos doctores, proba qualis est circa suos doctores. Si enim illos, cum quibus vivit, sustinet, & honorat, sine dubio illos, si*

si cum illis vixisset, honorasset. Si autem suos contemnit, si cum illis vixisset, illos contempsisset. Hactenus ille in ea verba Christi, *Vae vobis qui edificatis sepulchra prophetarum, & ornatis monumenta iustorum, & dicitis, si fuissetis in diebus patrum nostrorum, non essemus socii eorum in sanguine prophetarum.* Itaque testimonio estis vobis metipsis, quod filii estis eorum qui prophetas occiderunt. Et vos implete mensuram patrum vestrorum. Nimirum pharisæorum instar hæretici ratiocinantur. Si essent scholastici doctores, quales erant Hilarius, Hieronymus, Basilus, sequeremur eos: si in diebus Augustini, Ambrosii, Hieronymi fuissetis, non essemus socii Manichæi, Novati, Vigilantii, Pelagii, Ioviniani. Itaque testimonio sunt, quod filii sunt eorum qui sanctos antiquos contempserunt, cum iuniores scholæ theologos pro nihilo putant. Postremo, ut ad Ephes. quarto apostolus docet, *Alios dedit Christus in ecclesia apostolos, quosdam prophetas, alios vero evangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in adificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei in virum perfectum: ut iam non simus parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrina.* Quandiu igitur Christi corpus, hoc est, ecclesia fuerit, ad divinam procuracionem pertinebit, ut ii qui in ecclesia sacræ doctrinæ doctores habentur tanquam a Deo dati veritatem in fide teneant, ne populus parvulorum more circumferatur. Nec vero si hoc apostoli testimonium æque pro antiquis & iunioribus facere dicimus, iuniores theologos priscis illi mox æquamus, (scimus enim quantum antiquitati deferendum est, quantum etiam sanctitati (2)) sed firmum esse hunc etiam locum, tum ex multis aliis, tum ex hoc apostoli testimonio pro nostra quidem virili contendimus. Recte ne, an secus, aliorum esto iudicium. Nos enim in argumento novo, ubi nullum, quem imitaremur, habebamus, quæ nobis probabilissima visa sunt, ea lectoribus exposuimus. Si quis vero sic nostra reiiciat, ut adducat meliora, volentes ac libentes amplectemur. Nihil autem necesse est, de me ipso dicere mihi. Quanquam non est verendum, ne vera & aperta de me prædicans, nimis videar aut in-

(2) 25. quæst. 1. cap. 7.

solens, aut loquax. Sed utcunque hunc scholæ locum ego tractavi, gratissimum, ut puto, theologis feci. Quoniam cum explicatissime de ea re differuerim, discent hodie a me, quibus facillime rationibus scholasticæ theologiæ asserere & gravitatem possint, & auctoritatem. Atque hæc hactenus. Nunc obiectiones a principio contra positas repellamus.

Caput quintum.

AC primo quidem argumento refellendo non est opus quicquam præter ea, quæ sunt dicta, adicere. Ostendimus enim, ut opinor, scholasticæ theologiæ asserendæ, non deesse ecclesiæ, scripturæque sanctæ testimonium. Quæ testimonia nos habuimus, ea iam protulimus: ab aliis forte post & plura & graviora proferentur.

Prim. argum. refellit.

Secundum etiam argumentum nihil minus confutatum est. Diximus enim, id quod etsi sæpe dictum est, dicendum est tamen sæpius, factiones in schola, quasi iuratas, studium contradicendi, & si quæ sunt similia mala, non scholæ, sed hominum vitio contigisse. Alioqui decreta multa sunt inter scholasticos certa & firma, eoque magis, quo nulla unquam factio ea in quæstionem revocavit.

Ad secundum resp.

At tertium argumentum difficillimum est, egetque disquisitione non parva.

Quare si longiorem orationem huius argumenti difficultas exigit, non debet lectori molestum esse, nam & orationis longitudo magnitudine utilitatis pensabitur. Principio autem theologos omnes admonitos esse velim, ut sepositis non affectibus modo, sed opinionum etiam præiudiciis, de causis fidei prudenter graviterque decernant. Non enim si quidquam in schola bonis etiam temporibus inveteravit, mox fidei dogma existimandum est. Sunt autem nonnulli qui per eas persuasiones, quibus a principio sunt imbuti, de rebus gravissimis sententiam ferunt, temeritate quadam, sine iudicio, repentino quasi vento incitati, quæ longe alia esset, si iudicio considerate constanterque lata fuisset. Hi autem in eo primum errant,

Ad tertium resp.